

Українська мова

5 клас

Сьогодні
13.05.2024

Вимова й інтонація

Мета: сформувати поняття про вимову й інтонацію; важливість наголосу і паузи у мовлені; розвивати спостережливість, уміння виділяти головне, пам'ять, увагу, мислення й мовлення, уточнювати й збагачувати словниковий запас учнів.

**Вже пролунав шкільний дзвінок,
Покликав всіх нас на урок.
Рівненько стали. Все. Вже час,
Роботу починає клас.
За парти всілися зручненько,
Поклали руки всі гарненько.
Готові? Так.
А настрій як? Клас!
Тож успіх всіх чекає нас!**

Сьогодні
13.05.2024

Психологічне налаштування на урок. Вправа «Прогноз настрою»

Якщо у вас на душі
похмуро...

Сьогодні
13.05.2024

Психологічне налаштування на урок. Вправа «Прогноз настрою»

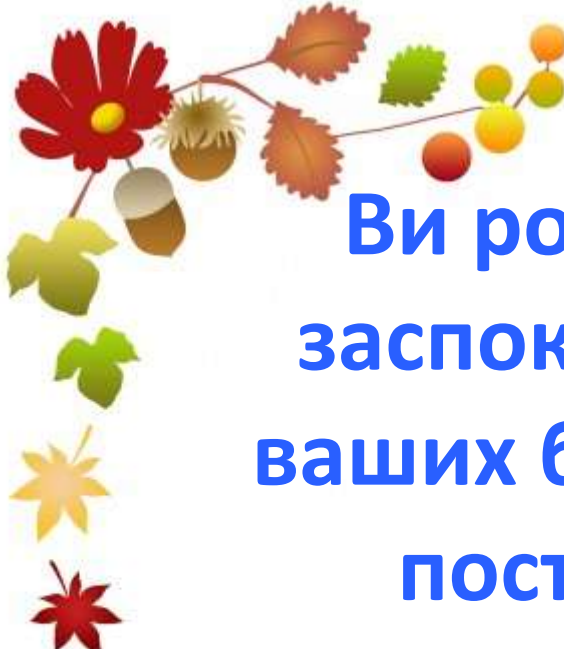
Згадайте, що після дощу
часто буває райдуга!

Сьогодні
13.05.2024

Психологічне налаштування на урок. Вправа «Прогноз настрою»

Ви роздратовані, але
заспокойтесь, адже від
ваших блискавок можуть
постраждати інші!

Сьогодні
13.05.2024

Психологічне налаштування на урок. Вправа «Прогноз настрою»

Нехай у вас на
душі буде
сонячно!
Своїм теплом
ви зможете
зігріти своїх
друзів!

Сьогодні
13.05.2024

Перевірка домашнього завдання

Сьогодні
13.05.2024

Запишіть сьогоднішню дату

Класна робота

визнання, жоржина,
пелюстка

1. Чи змінюєте ви манеру спілкування, тон голосу, лексичні одиниці залежно від того, з ким говорите?
2. Що таке інтонація?
3. Чому так важливо інтонувати своє висловлення?

Відповідно до запитань
сформулюйте особисті цілі.

Прочитайте епіграфи до уроку. Прокоментуйте їх, пояснюючи, як ви розумієте їхній зміст і чи погоджуєтеся з думками авторів. Чому інтонації приділяють таку увагу?

Інтонація - це мелодія, яку ви обираєте для своїх слів (Дж. Борґ).
Якщо слова не переконують, треба змінити інтонацію (Є. Іваницький).
Інтонація - косметика для слова (В. Красовський).
Інтонація - це ювелірна прикраса для голосу (Г. Симанович).

1. Гучний голос асоціюється з прагненням нав'язати свою волю. Але людей, які розмовляють надто тихо, можуть сприймати як невпевнених чи сором'язливих.

2. Вільна, впевнена мова має подібний до співу ритм, тому її легко слухати. Монотонне мовлення звучить нудно. А якщо ви звучите нудно, то й люди думають, що ви й самі нудні.

3. Темп впливає на розбірливість мовлення. Також співрозмовник може подумати, що ви поспішаєте або тривожитеся (За Дж. Борґом).

- Що їх об'єднує?
- Про які невербальні засоби спілкування йдеться?
- Чи погоджуєтеся ви з автором?
- Якщо вам траплялися такі випадки в житті, розкажіть про це.

Інтонація – (від лат. *intono* — голосно виголошую) сукупність мелодики (тону), ритму, темпу, наголосу. Мовці дотримуються різної інтонації, читаючи поетичні і прозові тексти різної тематики. Коли, наприклад, читаємо гумореску, байку, обов'язково має звучати інтонація легкої іронії, сміху.

Логічний наголос – це виділення голосом слова в реченні для підкреслення його логічного (смислового) значення.

У кожному тексті є слова, на які завжди падає логічний наголос. Ці слова називають дійову особу, про яку вперше йдеться. Такою дійовою особою може бути людина, предмет, конкретні чи абстрактні поняття. Якщо ж у тексті ці образи повторюються, вони ніколи не виділяються логічним наголосом.

Пауза – це тимчасова зупинка, перерва у мовленні. Поділ мовлення на окремі інтонаційно оформлені частини допомагає відчувати повну чи відносну завершеність думки.

Сьогодні
13.05.2024

Вправа 635. Прочитайте текст, дотримуючись норм вимови. Правильно інтонуйте настрій. Зверніть увагу на інтонацію й паузи

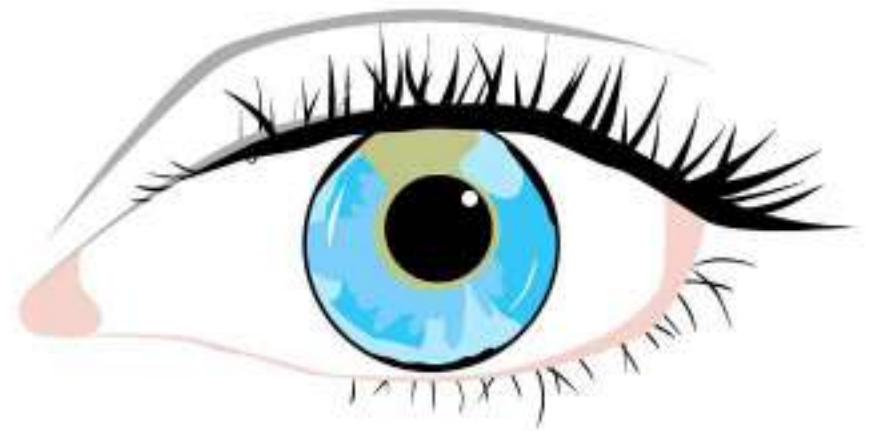
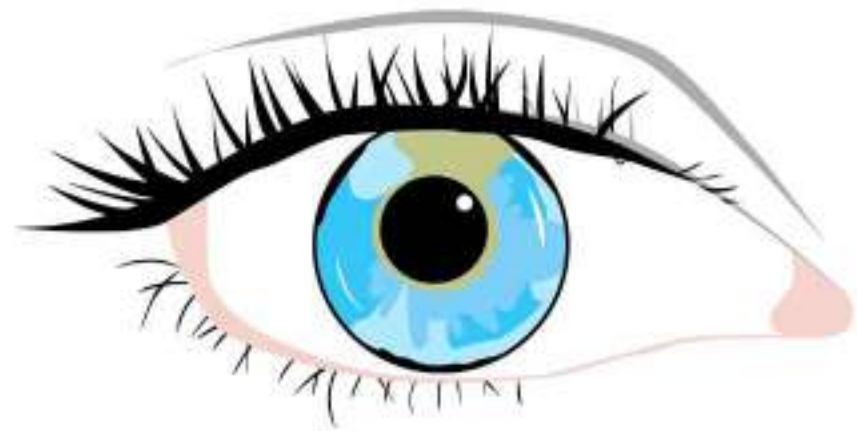
Розмалюю настрій свій в кольори осінні,
В жовтий і червоний. А захочу – в синій.
І додам по крапельці я всі барви в міру,
Щоб здалась веселкою ця буденність сіра.
Заховаю смуток свій в кущик хризантеми,
А якісь невдачі – у траву зелену.
В пелюстках гарячих жовтої жоржини
Усмішка хай сяє в цю осінню днину.

Ольга Дриль

А які кольори для свого настрою оберете ви? Розкажіть про це.

Навіть звичними, буденними словами за допомогою виразного інтонування можна передати широку палітру думок і почуттів. Інтонація може надавати словесно однаковій фразі різного значення: розповідного, питального; спонукання до дії, емоційного вигуку. В. І. Немирович-Данченко зазначав: «Фраза неодмінно має легко пройти в зал до глядача, щоб усі інтонації, кожний звук лягли у вуха і потрапили в свідомість і в душу» («Перлина театральна»).

- Для яких професій роль інтонації дуже важлива? Чому?
- Як діють різні за тембром, гучністю голоси на вас?
- Чи можна інтонацією образити?

1. Іноді про наголос говорять, що це паспорт слова. Справді, за допомогою наголосу можна розрізняти слова, що складаються з однакових звуків (замок і замок). Словесний наголос називають «биттям серця» в слові. Погодимося із таким порівнянням: наголос зумовлює звукове обличчя слова (В. Русанівський).

Сьогодні
13.05.2024

Вправа 638. Чітко вимовляйте голосні [o] та [a] у словах в усіх позиціях.
Запишіть свою вимову на диктофон і прослухайте

**Поради – параді, лопата – лапатий,
копати – капати, згонити – зганяти,
скотити – скачати, допомогти –
допомагати, кропити – краплі, голова
– глава.**

Сьогодні
13.05.2024

Вправа 639. Прочитайте різним тоном фразу, кожного разу наголошуючи інше слово. Що змінюється у результаті?

**«Ти хочеш, щоб я
пішов?»**

Сьогодні
13.05.2024

Вправа 640. Прочитайте. Чи поділяєте ви думки авторки тексту? Складіть поради для тренування й збереження голосу, вживаючи дієслова

Людський голос – явище унікальне. Це безцінний дар, завдяки якому людина отримує можливість виражати свої думки, спілкуватися з людьми, які її оточують, домагатися визнання у суспільстві, робити кар'єру. Але звукова енергія голосу невелика. Якщо людина безперервно говоритиме, вона лише за 100 років виробить кількість теплової енергії, необхідної для того, аби зварити чашку кави. Органи дихання є енергетичним відділом голосового апарату, резонаторна система — це верхні та нижні резонатори. За рахунок верхніх резонаторів (рот, глотка, ніс, додаткові пазухи носа — гайморові, лобові) голос стає дзвінким, легким, «польотним» і поширюється на велику відстань. За рахунок нижніх резонаторів (трахея, бронхи, легені, діафрагма) голос набуває сили, потужності і, як кажуть вокалісти, «металу».

Якщо ви довго говорили, упродовж двох-трьох годин уникайте тривалих розмов. У холодну пору року не треба відразу виходити на вулицю. Після голосового навантаження необхідно залишатися в приміщенні 15-20 хвилин (За О. Миколук).

Мені вдалося / не вдалося на уроці...
Найбільше мене зацікавили такі завдання...
Своїми досягненнями сьогодні я вважаю... Я
неодмінно врахую...

Сьогодні
13.05.2024

Домашнє завдання

**Виконайте вправу 563 – II
завдання письмово.**

.

*Короткий запис у щоденник
с. 246, впр. 563.*

Сьогодні
13.05.2024

Рефлексія «Острів»

Оберіть острів, на який ви б завітали
у кінці уроку

Інтересу

Радості

Успіху

Незадоволення

Суму